

Taneli Viitala: Narratiivinen Nietzsche | Maailmankirjat

Taneli Viitala: *Elämän tarinallistaminen Friedrich Nietzschen tuotannossa vuosina 1882-1887*

Taneli Viitala käsittelee erinomaisessa gradussaan tarinallistamista Nietzschellä. Ajatus elämästä tarinana on yleisesti tunnettu, mutta voidaanko myös menneisyys ja tulevaisuus ajatella narratiivisesti? Nietzsche kirjoittaa:

Ja kuinka minä sietäisinkään olla ihminen, ellei ihminen olisi myös runoilija ja arvoitusten arvaaja ja sattuman lunastaja!

Lunastaa menneet ja luoda kaikki "Oli" uudeksi "Niin minä tahdoin sen olevan!" – tämä vasta olisi minulle lunastusta. [...]

(Nietzsche 1981, Näin puhui Zarathustra, [Z], 120–121.)

Vaikka ihminen ei voi muuttaa faktoja menneisyydestä, tosiasioiden puitteissa hän voi muuntaa kertomustaan menneisyydestä – narratiivinen terapia perustuu usein tähän. Tarinan rakentamista on myös se, kuinka ihminen suuntutuu tulevaisuuteen, suunnittelee, ennakoii ja haaveilee.

Onko Nietzschen vitaalista elämää ja suurta myöntämistä ylistävä filosofia todellakin tarinallinen? Taneli Viitala pyrkii gradussaan osoittamaan, että elämää edistävät ja koosapitävät voimat ovat Nietzschellä tarinallisia. Hän tarkastee kolmea Nietzschen teemaa suhteessa narratiivisiin teorioihin: 1) minuuden tarinallistaminen rinnastetaan ajatukseen identiteetistä tarinana 2) menneisyys ja tulevaisuus nähdään nykyhetkessä vaikuttavina tapoina hahmottaa mennyttä ja suunnitella tulevaa, 3) kokemuksille annetut merkitykset muodostava elämän juonta.

Kaikki mennyt on teksti, jolla on sata merkitystä ja tulkintaa, ja totisesti! tie moniin tulevaisuuksiin! Mutta se, joka antaa tulevaisuudelle jonkin merkityksen, määrittää myös menneisyyden tulkinnan. (Nietzsche, muistiinpanoja)

Kirjallisuustieteen narratologia on laajentunut tekstien piiristä elämää koskevien narratiivien tarkasteluksi. Tämä tekstin ja elämän tarinallisuuden välinen suhde jää toki ratkaisematta, mutta se toimii Viitalan työssä hedelmällisenä taustakysymyksenä.

Keskeisenä lähteenä Viitalalla on narratiivisen psykologian piiriin kuukuva Vilma Hännisen teos *Sisäinen tarina, elämä ja muutos* (2000). Sen mukaan ihmisen minuus rakentuu tämän omasta elämästään muodostaman sisäisen tarinan varaan.

Ajan ja tarinallisuuden tarkastelu päättyy kysymykseen sattumista. Irrallisia sattumia voisi pitää tarinallisuutta rikkovina seikkoina. Viitala painottaa kuitenkin sattumien ymmärtämisen, eli niiden tarinallistamisen tarvetta.

Lopuksi Viitala käsittelee Nietzschen ideaa syyllisyydestä vapaasta elämästä. Sisäisen tarinan elementit, joita Viitala löytää Nietzschen kuvaamasta modernin ihmisen taipumukses-

ta katkeruuteen, ovat kuitenkin muutettavissa. Nietzschen korostama elämänmyönteisyys rinnastuu Viitalalla narratiivisen psykologian huomioon sisäisen tarinan muuttamisen vapauttavasta vaikutuksesta.

Tarkoitan sillä kunkin 'voimaa' kehittyä omalla tavallaan itsestään, muuntaa ja sisällyttää itseensä sekä mennyt että vieras, parantaa haavat, korvata kadotettu ja korjata särkyneet muotit. On ihmisiä, joilla on tuota 'voimaa' niin vähän, että he voivat tuhoutua yhdestä tuskallisesta kokemuksesta. (Nietzsche 1999, Historian hyödystä ja haitasta elämälle, 13.)

Nietzsche: *Iloinen tiede* (1882), *Näin puhui Zarathustra*(1885), *Hyvän ja pahan tuolla puolen*(1886), *Moraalin alkuperästä* (1887)